

พจนานุกรม: ความสำคัญและพฤติกรรมการใช้ของนิสิต

องคอร ธนาภาค

ในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ Oxford และ Scarcella (1994) ได้จำแนกวิธีการเรียนการสอนไว้ 3 วิธีคือ 1) แบบไม่มีบริบท (decontextualized activities) วิธีการเรียนการสอนในแบบนี้ที่พบบ่อยคือ มีบัญชีคำศัพท์ให้ผู้เรียนไปศึกษา อันที่จริงการจัดทำบัญชีคำศัพท์มีประโยชน์ต่อผู้เรียนและผู้สอนไม่น้อย เป็นต้นว่าทำให้รู้ขอบเขตของแต่ละรายวิชาที่ศึกษาอยู่ และสะดวก ในการใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงเอกสารคำสอนในรายวิชานั้นๆ (อ่านเพิ่มเติมจาก อัญทิการ์ โรงสะอาด และคณะ, 2541) 2) แบบกึ่งมีบริบท (partially contextualized activities) ตัวอย่างเช่น เมื่ออ่านพบคำศัพท์ที่ยากผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าคำศัพท์ รวมทั้งข้อมูลประกอบจากพจนานุกรม ซึ่งมีตัวอย่างวิธีใช้คำ และวิธีวางคำในประโยค และ 3) แบบมีบริบทที่สมบูรณ์ (fully contextualized) ตัวอย่างเช่น การใช้คำศัพท์ใหม่ ๆ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการติดต่อสื่อสาร เช่น ในการพูด/การฟัง โดยที่ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีใช้และข้อมูลที่จำเป็นของคำศัพท์นั้นๆ ผ่านการพูด/ การฟังนั่นเอง

ในบทความนี้ผู้เขียนจะเน้นเฉพาะการเรียนรู้คำศัพท์โดยการใช้พจนานุกรม ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้คำศัพท์แบบกึ่งมีบริบท พจนานุกรมมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษทั้งในด้านการอ่านและการเขียน นักวิจัย/นักเขียนหนังสือและบทความเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษหลายๆ ท่านเห็นถึงประโยชน์ของการใช้พจนานุกรม (Summers, 1991; Hulstijn, 1993; Lupescu and Day, 1993; Nesi and Meara, 1994; Oxford and Scarcella, 1994; Grabe and Stoller, 1997; Fan, 2000) แต่อย่างไรก็ตาม ผู้รู้เหล่านี้ได้กล่าวถึงข้อดีของการใช้พจนานุกรมไว้ด้วยเช่นกัน ดังนั้นในตอนต้นของบทความนี้ผู้เขียนจะรวบรวมข้อดีของการใช้พจนานุกรมตามความเห็นของนักวิจัย/นักเขียนในสาขาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ จากนั้นจะบรรยายถึงปัญหาบางประการที่อาจพบได้เมื่อใช้พจนานุกรมและจะจบลงด้วยผลการสำรวจการใช้พจนานุกรมของนิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ข้อดีของการใช้พจนานุกรม

Grabe และ Stroller (1997) บรรยายไว้ว่าการใช้พจนานุกรมในขณะที่อ่าน ช่วยให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้เต็มที่ และทำให้ได้รู้ศัพท์มากขึ้นซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการอ่านครั้งต่อ ๆ ไป Grabe และ Stroller กล่าวเพิ่มเติมว่าการใช้พจนานุกรมทำให้รู้ความหมายที่แน่นอนของคำศัพท์ที่ยาก และทำให้จำความหมายของคำศัพท์นั้นได้แม่นยำ การต้องเดาความหมายของคำศัพท์บ่อยๆ หรือเป็นจำนวนมากในการอ่านเรื่องแต่ละครั้งอาจทำให้เกิดความสับสนหรือเข้าใจเรื่องที่อ่านผิด เนื่องจากความจำของผู้เรียนมักมีจำกัด การใช้พจนานุกรมทำให้ผู้เรียนสามารถรู้พื้นความทรงจำเกี่ยวกับคำศัพท์นั้นๆ ได้มากครั้งเท่าที่ต้องการประโยชน์ข้อนี้ Grabe และ Stroller ก็ได้เขียนไว้ในบทความของเขาเพื่อบรรยายเรื่องชาวอเมริกันคนหนึ่งเรียนภาษาโปรตุเกสในช่วงเวลาอันสั้น ผู้เรียนคนนี้ได้บันทึกการเรียนรู้อาษาโปรตุเกสเอาไว้อย่างละเอียด สิ่งหนึ่งที่ช่วยเขาได้มากคือพจนานุกรมภาษาโปรตุเกส-อังกฤษ เขาใช้พจนานุกรมตลอดเวลาในช่วงแรกที่เรียน เนื่องจากยังไม่มีความรู้ความเข้าใจคำศัพท์ในภาษานั้น และค่อยๆ ใช้น้อยลงเมื่อมีความเข้าใจภาษาโปรตุเกสมากขึ้น

Hatch และ Brown (1995) เขียนไว้ในบทความว่าการเรียนรู้คำใหม่ๆ โดยทั่วไปแล้วต้องใช้ขั้นตอน 5 ประการคือ 1) การได้เห็นคำศัพท์ใหม่ 2) การรู้ประเภทของคำว่าเป็นคำนาม กริยา คุณศัพท์ หรืออื่นๆ เพื่อจะวางลงในประโยคได้อย่างเหมาะสม 3) การรู้ความหมายของคำ (ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของพจนานุกรมตามความเข้าใจของคนโดยทั่วไป) 4) การจำประเภทและความหมายของคำศัพท์ และ 5) การใช้คำศัพท์นั้น จะเห็นได้ว่าข้อ 2 และข้อ 3 จะทำได้โดยง่ายถ้าใช้พจนานุกรม Palmberg (1990) ได้เขียนไว้ว่าผู้เรียนภาษาจะจำคำศัพท์ใหม่ๆ ได้ง่าย ถ้าเรียนรู้ศัพท์เป็นกลุ่ม และจำว่าคำศัพท์นั้นๆ มักใช้ร่วมกับคำใดบ้าง (collocation) ความรู้เหล่านี้หาได้จากพจนานุกรมเช่นกัน สำหรับเรื่องการเรียนรู้ศัพท์เป็นกลุ่มรวมทั้งเรื่องการจดจำว่าคำศัพท์แต่ละคำนั้นใช้ร่วมกับคำศัพท์ใดบ้าง ได้รับการสนับสนุนจาก Oxford และ Scarcella (1994) นอกจากนี้นักวิจัยทั้งสองมีความเห็นว่าการเรียนรู้คำศัพท์ต้องรู้เรื่องการออกเสียง การสะกดคำ การใช้คำศัพท์เหล่านั้นในประโยคด้วย ซึ่งข้อมูลทั้งหมดนี้หาได้ง่ายที่สุดจากพจนานุกรม อนึ่ง Oxford และ Scarcella ได้กล่าวเตือนผู้เรียนภาษาไว้ว่า ผู้เรียนอาจไม่สามารถหาคำศัพท์ที่มีความหมายแทนกันได้ทุกประการ เมื่อแปลจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่ง เนื่องจากภาษามีความละเอียดอ่อนและซับซ้อน ยกตัวอย่างเช่น stagger, stalk, stroll, limp, prance ในภาษาอังกฤษอาจเกี่ยวกับการขยับเท้า และออกเดินไปข้างหน้าเหมือนกัน แต่ทว่าแต่ละคำมีความแตกต่างกันบางประการ กรณีเช่นนี้ทำให้เห็นความสำคัญของพจนานุกรมมากทีเดียว เพราะเป็นแหล่งข้อมูลที่จะบอกให้ผู้เรียนได้ทราบถึงความแตกต่างของความหมายของคำศัพท์แต่ละคำ ทั้งนี้ผู้เรียนต้องใช้พจนานุกรมที่มีการบอกความหมายที่

ค่อนข้างละเอียด รวมทั้งต้องมีตัวอย่างการใช้คำในประโยคด้วย การที่ผู้รวบรวมคำศัพท์ในพจนานุกรมยกตัวอย่างการใช้คำศัพท์แต่ละคำในประโยคนั้น Oxford และ Scarcella กล่าวว่าเป็นการทำให้ผู้ใช้พจนานุกรมเข้าใจคำศัพท์นั้นได้ง่ายและรวดเร็ว เนื่องจากมีบริบทมาช่วยในการทำความเข้าใจ และผู้เรียนจะจดจำการใช้และความหมายได้นาน

ในงานวิจัยของ Luppescu และ Day (1993) เกี่ยวกับเรื่องการใช้พจนานุกรมกับการ เรียนรู้คำศัพท์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยชาวญี่ปุ่นซึ่งเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นสองประเภทคือ กลุ่มแรกให้อ่านเรื่องสั้น โดยอนุญาตให้ใช้พจนานุกรมได้ตามต้องการ ส่วนกลุ่มที่สองให้อ่านเรื่องเดียวกันแต่ไม่อนุญาตให้ใช้พจนานุกรม แต่คำศัพท์ที่ยากจะมีบริบทไว้ให้เพื่อให้ความหมายได้ หลังจากนั้นผู้วิจัยให้ผู้เรียนจากทั้งสองกลุ่มทำการทดสอบคำศัพท์ ซึ่งแบบทดสอบประกอบไปด้วยคำศัพท์ที่อยู่ในเรื่องสั้นที่ผู้เรียนอ่านผลของการวิจัยคือกลุ่มที่ได้รับอนุญาตให้ใช้พจนานุกรมขณะอ่าน เรื่องสั้นได้คะแนนดีกว่ามาก ผลการวิจัยนี้ทำให้ Luppescu และ Day รู้สึกแปลกใจเพราะตอนแรกเขาตั้งสมมติฐานไว้ว่าผลของการทดสอบจะไม่แตกต่างกัน เพราะกลุ่มผู้เรียนที่ได้รับอนุญาตให้ใช้พจนานุกรมจะสืบข้อมูลและความหมายของศัพท์ เมื่อทำแบบทดสอบคำศัพท์หลังจากอ่านจบทันที ทั้งนี้ผู้เรียนเหล่านี้ใช้พจนานุกรมอังกฤษ-ญี่ปุ่นขณะอ่าน Luppescu และ Day จึงกล่าวว่าการใช้พจนานุกรมที่แปลจากภาษาอังกฤษไปเป็นภาษาแม่ของผู้เรียน ก็ช่วยในเรื่องความเข้าใจและการเรียนรู้คำศัพท์ได้ดี สำหรับการให้พจนานุกรมที่ให้ความหมายของคำศัพท์เป็นภาษาแม่ของผู้เรียนนั้น นักวิจัย/นักเขียนในสาขาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษบางท่านอาจจะไม่สนับสนุน เช่น Jacobs (1989) เขียนไว้ว่า ผู้สอนควรฝึกให้ผู้เรียนใช้พจนานุกรมที่เป็นภาษาเดียวคือ แปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาอังกฤษ เนื่องจากจะทำให้ผู้เรียนใช้พจนานุกรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเอื้อประโยชน์ในการเรียนรู้ภาษาที่เป็นเป้าหมายต่อไป ส่วน Baxter (1980) ได้ต่อต้านการใช้พจนานุกรมที่เป็นสองภาษาคือ แปลคำศัพท์เป็นภาษาแม่ของผู้เรียน โดยกล่าวว่าการใช้พจนานุกรมแบบนี้เป็นอันตรายต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ภาษาที่เป็นเป้าหมาย Summers (1991) กล่าวว่าในการเรียนรู้คำศัพท์ ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้วิธีใช้คำศัพท์นั้นในประโยค รวมถึงรู้ไวยากรณ์เกี่ยวกับคำศัพท์นั้น ซึ่งพจนานุกรมที่เป็นสองภาษา มักจะไม่มีข้อมูลเหล่านี้

Fan (2000) เขียนไว้ว่า ในการที่ผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือเป็นภาษาต่างประเทศจะใช้คำศัพท์คำใดคำหนึ่งได้อย่างถูกต้อง ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้ความหมายที่แท้จริงของคำศัพท์นั้นๆ ดังนั้นการใช้พจนานุกรมมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการเดาคำศัพท์จากบริบท อนึ่ง Fan สนับสนุนให้ผู้เรียน

ได้เรียนรู้ทั้งจากในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ดังนั้นพจนานุกรมจึงเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญแหล่งหนึ่งในการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเองดังกล่าว สำหรับเรื่องการใช้ปริบทในการช่วยเพิ่มความเข้าใจภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สอง Summers (1991) กล่าวไว้ว่า ในการอ่านผู้เรียนอาจใช้ปริบทช่วยทำให้เข้าใจคำศัพท์ที่ยากได้ แต่สำหรับการเขียน ผู้เรียนต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับคำศัพท์นั้นๆ มากพอที่จะสื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างถูกต้อง และ Summers ก็เสริมว่าพจนานุกรมเป็นแหล่งข้อมูลที่หาได้ง่ายที่สุดแหล่งหนึ่ง

Summers (1991) ได้ทำการสำรวจว่าพจนานุกรมช่วยในการพัฒนาความสามารถด้านไวยากรณ์ของผู้เรียนได้มากที่สุด ในการสำรวจ Summers ใช้พจนานุกรม 3 แบบ ให้กลุ่มตัวอย่างได้ทดลองใช้พจนานุกรมแบบที่ 1 คือมีแต่ข้อมูลเกี่ยวกับความหมายของคำศัพท์ แบบที่ 2 มีแต่ข้อมูลที่เป็นตัวอย่างการใช้คำศัพท์ในประโยค และแบบที่ 3 คือนำแบบที่ 1 และแบบที่ 2 มารวมกัน ผลการสำรวจคือผู้เรียนที่ใช้พจนานุกรมแบบที่ 1 ทำแบบทดสอบได้คะแนนเพิ่มขึ้นมากที่สุด ดังนั้น Summers จึงสรุปว่าพจนานุกรมช่วยผู้เรียนในกลุ่มตัวอย่างในการทำความเข้าใจเรื่องที่อ่านมากกว่าที่จะช่วยผู้เรียนในการเขียนให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และการใช้ภาษา

ข้อดีของการใช้พจนานุกรม

การที่ผู้รวบรวมคำศัพท์ในพจนานุกรมให้ความหมายหลายๆ ความหมายสำหรับคำศัพท์แต่ละคำ นอกจากจะเป็นข้อดีแล้วอาจเป็นประเด็นหลักที่ทำให้ผู้ใช้พจนานุกรมเกิดความสับสนในการเลือกใช้ความหมายที่เหมาะสม Coady (1997) ได้พูดถึงประเด็นนี้ไว้ในบทความของเขา พร้อมทั้งเสริมด้วยว่าแม้แต่ผู้ใหญ่ซึ่งน่าจะมีประสบการณ์จากการเรียนรู้ภาษาแม่ที่มากพอก็ยังไม่สามารถตัดสินใจเลือกใช้ความหมายที่ถูกต้องได้ Lupescu และ Day (1993) ได้เคยรับรู้ถึงประเด็นนี้แล้ว เขากล่าวว่าการใช้พจนานุกรมอาจทำให้ผู้เรียนสับสนในการเลือกคำแปลที่เหมาะสม ดังนั้นในการวิจัยของเขาทั้งสองที่กล่าวไว้ในตอนต้น กลุ่มที่ได้รับอนุญาตให้ใช้พจนานุกรมได้จะใช้เวลาในการอ่านเรื่องสั้นนานกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้พจนานุกรมมาก ถึงแม้ว่าในการทำแบบทดสอบกลุ่มแรกจะได้คะแนนดีกว่ากลุ่มหลังก็ตาม นอกจากนี้ Lupescu และ Day คิดว่าบางครั้งการใช้พจนานุกรมอาจทำให้ความคิดความเข้าใจที่ต่อเนื่องในการอ่านเรื่องต่างๆ ต้องหยุดชะงักลง

Nesi และ Meara (1994) ได้สำรวจความผิดพลาดที่เกิดจากการใช้พจนานุกรมเพื่อช่วยในการเรียนภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยทั้งสองพบว่าผู้เรียนซึ่งเป็นผู้ใหญ่เขียนประโยคซึ่งไม่ถูกต้อง เนื่องจากการเข้าใจความหมายที่ปรากฏอยู่ในพจนานุกรมผิด และความคิดแบบนี้มีปรากฏบ่อยครั้ง ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1

* We must intersect the river for arrive village.

เนื่องจากความหมายหนึ่งที่ปรากฏในพจนานุกรมคือ intersect = divide (sth) by going across it

ตัวอย่างที่ 2

* I explain you my controversy with Tom in the letter.

เนื่องจากความหมายหนึ่งที่ปรากฏในพจนานุกรมคือ controversy = (about) public discussion or argument

Nesi และ Meara กล่าวว่าประโยคเหล่านี้ใช้ไวยากรณ์ถูกต้อง แต่ผิดหลักการใช้คำและความหมาย

ตามความเห็นของ Nesi และ Meara (1994) ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดความผิดพลาดเนื่องจากการใช้พจนานุกรมก็คือ ผู้เรียนมักมีความคิดว่าสามารถหาคำแปลจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่งได้แบบหนึ่งต่อหนึ่ง (one-to-one relationship) ผลก็คือการเขียนประโยคซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา นอกจากความผิดพลาดที่เกิดจากผู้ใช้พจนานุกรมแล้ว Nesi และ Meara ลงความเห็นว่าผู้รวบรวมคำศัพท์ในพจนานุกรมอาจบอกข้อมูล รวมถึงข้อจำกัดในการใช้คำศัพท์แต่ละคำไม่สมบูรณ์เพียงพอ ดังนั้นผู้เรียนไม่สามารถพึ่งพาพจนานุกรมแต่เพียงอย่างเดียวได้ นั่นคือยังต้องมีเจ้าของภาษาช่วยพิจารณาว่าประโยคที่เขียนเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศของผู้เรียนนั้นถูกต้องหรือไม่

Summers (1991) พูดยถึงเรื่องปัญหาที่พบในการใช้พจนานุกรมว่าจากประสบการณ์ของเธอ คำที่เป็นปัญหาคือคำที่มีหลายความหมาย กริยาวิลี และคำนามที่มีคำขยายหลายๆ คำ Summers กล่าวว่าผู้เรียนจะไม่สามารถเข้าใจความหมายที่แท้จริงของคำเหล่านี้ ซึ่งจะมีผลต่อความถูกต้องในการใช้คำเหล่านี้เขียนประโยค

นักวิจัย/นักเขียนหลาย ๆ ท่านลงความเห็นว่า การจะใช้พจนานุกรมได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้เรียนต้องมีการฝึกใช้พจนานุกรม Lupescu และ Day (1993) คิดว่าผู้สอนไม่ควรคาดหวังว่าผู้เรียนรู้วิธีใช้พจนานุกรมอยู่แล้ว ควรมีการฝึกให้ใช้พจนานุกรมหรือบอกวิธีใช้ด้วย ในฐานะที่เป็นหนึ่งในกลุ่มของผู้รวบรวมคำศัพท์ในพจนานุกรม Summers (1991) มีความเห็นว่า ผู้เรียนควรได้รับการฝึกวิธีใช้พจนานุกรมหรือได้รับคำชี้แจงว่าจะค้นหาข้อมูลอะไรได้บ้างจากพจนานุกรม

เมื่อได้ศึกษาข้อมูลข้างต้นนี้แล้ว ผู้เขียนได้สำรวจพฤติกรรมการใช้พจนานุกรมของนิสิตที่เรียนวิชา Foundation English I และ English for Academic Purposes (for Architecture) ในภาคต้น ปีการศึกษา 2544 จำนวน 92 คน ซึ่งเป็นนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ และสถาปัตยกรรมศาสตร์

โดยใช้แบบสอบถาม (ภาคผนวก 1) ให้นิสิตประเมินพฤติกรรมการใช้พจนานุกรมของตนเอง ซึ่งมีผลการสำรวจ ดังนี้

ผลการสำรวจ

คำถามข้อ 1 นิสิตคิดว่าจะหาข้อมูลใดต่อไปนี้ได้จากพจนานุกรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ตารางที่ 1 ข้อมูลที่นิสิตคิดว่าจะหาได้จากพจนานุกรม

ประเภทข้อมูล	จำนวนนิสิตที่เลือกคำตอบนี้ คิดเป็นร้อยละ
ความหมายของคำ	100
ประเภทของคำ (part of speech)	100
การสะกดคำ	92
การออกเสียง	90
ตัวอย่างการใช้คำ	85
คำเหมือน / คำตรงข้าม	75
อักษรย่อต่างๆ	75
การผันคำกริยา	70
ข้อมูลพิเศษเกี่ยวกับคำศัพท์นั้นๆ	63
ตำแหน่งของคำในประโยค	53
รูปแบบต่าง ๆ ของคำศัพท์ที่มีรากศัพท์เดียวกัน	50
อุปสรรค / ปัจจัย (prefix / suffix)	48
การแยกพยางค์ของคำ	48
คำที่มักใช้ควบคู่กัน	38

ตารางที่ 1 นี้เสนอข้อมูลเรียงตามลำดับร้อยละจากมากไปหาน้อย ตัวเลขที่ปรากฏอยู่ในตารางคำนวณจากจำนวนนิสิตที่เลือกคำตอบแต่ละข้อว่าเป็นร้อยละเท่าใดของจำนวนนิสิตทั้งหมดในกลุ่ม

ตัวอย่างจะเห็นได้ว่านิสิตทุกคนในกลุ่มตัวอย่างคิดว่าข้อมูลที่จะหาได้จากพจนานุกรมคือ ความหมายของคำ และประเภทของคำ

คำถามข้อ 2 จากประสบการณ์ นิสิตเคยหาข้อมูลใดจากพจนานุกรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ตารางที่ 2 ข้อมูลที่นิสิตเคยหาจากพจนานุกรม

ประเภทข้อมูล	จำนวนนิสิตที่เลือกคำตอบนี้คิดเป็นร้อยละ
ความหมายของคำ	100
ประเภทของคำ (part of speech)	95
การสะกดคำ	78
คำเหมือน / คำตรงข้าม	68
ตัวอย่างการใช้คำ	68
การผันกริยา	65
การออกเสียง	58
อักษรย่อต่างๆ	50
ตำแหน่งของคำในประโยค	40
อุปสรรค / บั๊จจัย (prefix / suffix)	38
รูปแบบต่างๆ ของคำศัพท์ที่มีรากศัพท์เดียวกัน	30
คำที่มักใช้ควบคู่กัน	28
ข้อมูลพิเศษเกี่ยวกับคำศัพท์นั้นๆ	25
การแยกพยางค์ของคำ	20

ตารางที่ 2 เสนอข้อมูลเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยเช่นเดียวกับตารางที่ 1 ตัวเลขที่ปรากฏอยู่ในตารางคำนวณจากจำนวนนิสิตที่เลือกคำตอบแต่ละข้อว่าเป็นร้อยละเท่าใดของจำนวนนิสิตทั้งหมดในกลุ่มตัวอย่าง นิสิตทุกคนในกลุ่มตัวอย่างเคยใช้พจนานุกรมในการหาความหมายของคำ ส่วนข้อมูล

ประเภทอื่นนั้นกลุ่มตัวอย่างอาจจะรู้ว่ามิอยู่ในพจนานุกรมแต่ไม่เคยใช้ข้อมูลเหล่านั้น ตัวเลขในตารางที่ 2 จึงลดลงจากตัวเลขในตารางที่ 1 ในทุกประเภทของข้อมูล

คำถามข้อ 3 นิสิตใช้พจนานุกรมประเภทใดบ่อยที่สุด

จากการสำรวจนิสิตร้อยละ 99 ตอบว่าใช้พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย มีเพียงร้อยละ 1 ที่ตอบว่าใช้พจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษ

คำถามข้อ 4 เหตุผลในการเลือกใช้หรือไม่ใช้พจนานุกรมที่ระบุในข้อ 3

นิสิตในกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าใช้พจนานุกรมอังกฤษ-ไทยในข้อ 3 ตอบว่าพจนานุกรมแบบนี้ทำให้เข้าใจความหมายได้ทันที ถ้าใช้พจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษจะต้องเปิดหาความหมายคำศัพท์บางคำเพิ่มเติมอีกทำให้เสียเวลา ส่วนนิสิตในกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าเลือกใช้พจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษ ให้เหตุผลว่าการใช้พจนานุกรมแบบนี้ทำให้ได้ ความหมายที่แท้จริงของคำศัพท์นั้น ถ้าใช้พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย ความหมายที่ให้อาจไม่ตรงกับคำศัพท์ในเรื่องที่อ่านนัก

คำถามข้อ 5 นิสิตใช้พจนานุกรมเมื่อใด

นิสิตทั้งหมดในกลุ่มตัวอย่างจะตอบคล้ายๆ กันว่า ใช้เมื่อพบคำศัพท์ที่ไม่ทราบความหมาย ใช้เมื่อต้องการเรียนรู้คำศัพท์เพิ่มเติม และใช้เมื่อต้องอ่านหรือเขียนงานในวิชาภาษาอังกฤษ

คำถามข้อ 6 นิสิตใช้พจนานุกรมมากน้อยแค่ไหน

ตารางที่ 3 การประเมินการใช้พจนานุกรม

การใช้พจนานุกรมของนิสิต	ร้อยละ
มากที่สุด	1
มาก	33
ปานกลาง	43
น้อย	23
น้อยที่สุด	0
รวม	100

ในการตอบคำถามข้อนี้ นิสิตต้องประเมินการใช้พจนานุกรมของตนเอง ตัวเลขที่ปรากฏอยู่ในตารางคำนวณจากจำนวนนิสิตที่เลือกคำตอบแต่ละข้อว่าเป็นร้อยละเท่าใดของจำนวนนิสิตที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งตัวเลขทั้งหมดจะรวมกันเป็น 100 เนื่องจากนิสิตแต่ละคนเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียวจากตัวเลขในตารางจะเห็นได้ว่านิสิตส่วนใหญ่จะประเมินว่าตนเองใช้พจนานุกรมในปริมาณปานกลางไปจนถึงมาก และไม่มีผู้ตอบว่าตนเองใช้พจนานุกรม “น้อยที่สุด” เลย

คำถามข้อ 7 เหตุผลของการใช้พจนานุกรมมากหรือน้อย (จากข้อ 6)

นิสิตในกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าตนเองใช้พจนานุกรมมาก ให้เหตุผลว่าเพราะต้องอ่าน/เขียนมากในวิชาภาษาอังกฤษ และเพราะวิชาภาษาอังกฤษสำคัญสำหรับการเรียนรู้ต่อไปในอนาคต นิสิตในกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าตนเองใช้พจนานุกรมในปริมาณปานกลางให้เหตุผลว่า ชอบเคาความหมายของคำศัพท์จากปริบทมากกว่า เพราะจะต้องใช้ทักษะนี้เวลาทำข้อสอบ บางคนให้ เหตุผลว่าการใช้พจนานุกรมทำให้เสียเวลามากจึงใช้วิธีเคาความหมายหรือถามจากคนรอบข้าง ส่วนผู้ที่ตอบว่าตนเองใช้พจนานุกรมในปริมาณน้อยให้เหตุผลว่า ไม่ค่อยได้อ่าน/เขียนภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน และคิดว่าการใช้พจนานุกรมทำให้เสียเวลามาก

คำถามข้อ 8 โดยทั่วไปปัญหาที่นิสิตพบในการใช้พจนานุกรมคืออะไร

คำตอบสำหรับข้อนี้มักเป็นไปในแนวเดียวกันคือ ไม่พบคำศัพท์ที่ต้องการในพจนานุกรม คำแปลไม่ละเอียด โดยเฉพาะคำศัพท์ที่มีหลายความหมาย ไม่มีตัวอย่างการใช้คำศัพท์นั้นๆ และเลือกความหมายไม่ถูกเพราะให้มาหลายความหมาย มีบางคนในกลุ่มตัวอย่างแต่มีจำนวนน้อยตอบว่าตัวอักษรเล็กมากอ่านไม่ชัดเจน

คำถามข้อ 9 นิสิตเคยได้รับการฝึกฝนเรื่องการใช้พจนานุกรมหรือไม่อย่างไร

คำตอบในข้อนี้คิดเป็นร้อยละที่ใกล้เคียงกันคือ ผู้ตอบว่าเคยได้รับการฝึกฝนคิดเป็นร้อยละ 52 ส่วนผู้ที่ตอบว่าไม่เคยได้รับการฝึกฝนคิดเป็นร้อยละ 48 สำหรับผู้ที่ตอบว่าเคยได้รับการฝึกฝนในการใช้พจนานุกรมให้ข้อมูลว่าเป็นช่วงที่เรียนมัธยมศึกษา ซึ่งจะมีการฝึกฝนให้ใช้พจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษในชั้นเรียน

คำถามข้อ 10 พจนานุกรมมีประโยชน์ต่อนิสิตมากที่สุดในด้านใด

นิสิตในกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก (ร้อยละ 85) ตอบว่ามีประโยชน์ในด้านการหาความหมายของของคำศัพท์ นอกจากนี้บางคนก็ตอบว่าช่วยในการเขียนประโยคและช่วยในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยทั่วไป

ทั้งนี้ นิสิตในกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนสอบเข้ามหาวิทยาลัยในวิชาภาษาอังกฤษตั้งแต่ 31 ไปจนถึง 85 (จาก 100 คะแนน) อาจแบ่งคร่าวๆ ได้ว่า มีนิสิตในกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60 ที่ได้คะแนนมากกว่า 70 และร้อยละ 40 ที่ได้คะแนนต่ำกว่า 70

ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ

ในการสำรวจคำตอบของนิสิตในกลุ่มตัวอย่าง ผู้เขียนพบว่าคำตอบในข้อ 1 และข้อ 2 ของนิสิตในกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับระดับคะแนนวิชาภาษาอังกฤษในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย นั่นคือนิสิตที่มีระดับคะแนนสูงจะขีดเครื่องหมาย ✓ หน้าตัวเลือกเกือบทุกตัว นิสิตที่มีระดับคะแนนต่ำกว่าจะขีดเครื่องหมาย ✓ ในแต่ละข้อน้อยกว่า ดังนั้นอาจสรุป ได้ว่านิสิตในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับคะแนนสูงมีความรู้เรื่องข้อมูลที่จะค้นหาได้ในพจนานุกรมดีกว่า และมีประสบการณ์การใช้พจนานุกรมมากกว่านิสิตในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับคะแนนต่ำกว่า

คำตอบข้อ 4 และข้อ 8 ของนิสิตในกลุ่มตัวอย่างเป็นเหตุเป็นผลของกันและกัน นิสิตในกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 99 ตอบคำถามข้อ 4 ว่ามักใช้พจนานุกรมอังกฤษ-ไทยอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นปัญหาที่นิสิตส่วนมากพบในการใช้พจนานุกรม (คำถามข้อ 8) คือการหาคำศัพท์ที่ต้องการไม่พบ หรือมีคำแปลไม่ละเอียดพอ โดยเฉพาะคำศัพท์ที่มีหลายความหมายและไม่มีตัวอย่างการใช้คำศัพท์นั้นๆ ประเด็นนี้เป็นข้อด้อยประการสำคัญของการใช้พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย โดยเฉพาะพจนานุกรมที่มีขนาดเล็ก และมีจำนวนคำศัพท์ไม่มาก สำหรับนิสิตในกลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 1 ที่ตอบคำถามในข้อ 4 ว่านิยมใช้พจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษก็ได้พูดถึงประเด็นที่เป็นปัญหานี้ได้ถูกต้องว่า การใช้พจนานุกรมที่มีสองภาษาอาจทำให้ไม่ได้ความหมายที่แท้จริงของคำศัพท์นั้น ถ้าใช้พจนานุกรมที่เป็นภาษาเดียวอาจเลือกความหมายที่เข้ากับบริบทที่ต้องการได้ง่ายกว่า

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ นิสิตในกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก (ร้อยละ 52) ตอบว่าเคยได้รับการฝึกใช้พจนานุกรมมาแล้วในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งส่วนมากเขียนเพิ่มเติมด้วยว่าเป็นการฝึกใช้พจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษ แต่มีนิสิตในกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยมาก (ร้อยละ 1) ที่นิยมใช้พจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษ นิสิตในกลุ่มตัวอย่างควรได้รับรู้ว่ามีพจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษของหลายสำนักพิมพ์ที่มี

จุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง/ภาษาต่างประเทศได้ใช้ โดยใช้คำแปลที่ง่ายต่อการเข้าใจมีการยกตัวอย่างการใช้คำในประโยคอย่างทีนิตินในกลุ่มตัวอย่างหลายๆ คนต้องการ

โดยสรุปแล้วบทความนี้เป็นการศึกษาถึงประโยชน์ของการใช้พจนานุกรมในการเรียนภาษาอังกฤษจากงานเขียนของนักวิจัย / นักเขียนหลายๆ ท่าน ซึ่งงานเขียนเหล่านี้ได้กล่าวถึงข้อจำกัดบางประการของการใช้พจนานุกรม ขณะที่ผู้เรียนอ่านหรือเขียนภาษาอังกฤษด้วย นอกจากนี้ผู้เขียนได้รายงานถึงพฤติกรรมการใช้พจนานุกรมของนิตินกลุ่มหนึ่งซึ่งผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าไปหาข้อมูล จากคำตอบของนิตินกลุ่มนี้ที่ได้รายงานไว้ข้างต้น จะเห็นได้ว่านิตินหลายๆ คนได้ตระหนักถึงข้อดีของบางประการของการใช้พจนานุกรมที่เป็นสองภาษา ดังนั้น จึงควรมีการแนะนำวิธี แก้ปัญหาดังกล่าว เช่น ผู้สอนอาจให้รายชื่อของพจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษ ซึ่งใช้คำอธิบายที่ไม่ยากเกินไปนัก หรือฝึกการใช้พจนานุกรมแบบนี้ในชั้นเรียนบ้าง เพื่อให้นิตินตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับ รวมทั้งทำให้นิตินได้เห็นตัวอย่างของวิธีการแก้ปัญหาที่นิตินรายงานว่ามีจะพบเมื่อใช้พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย จากการสำรวจมีนิตินจำนวนหนึ่งตอบคำถามว่าใช้พจนานุกรมในระดับปานกลาง เนื่องจากชอบเดาคความหมายของคำศัพท์จากบริบทมากกว่า ผู้เขียนเห็นว่าประเด็นที่น่าสนใจและน่าสนใจ แต่อย่างไรก็ตามนิตินกลุ่มนี้ไม่อาจเดาคความหมายได้ทุกครั้งไป ในบางครั้งนิตินจำเป็นต้องรู้ความหมายหรือวิธีการใช้ที่ถูกต้องแม่นยำ ผู้สอนก็อาจใช้โอกาสนี้ แนะนำว่าเมื่อใดที่เกิดกรณีเช่นนี้ ถ้าใช้พจนานุกรมที่เป็นภาษาเดียว อาจทำให้นิตินได้รับรู้ถึงความหมายและวิธีการใช้ที่ถูกต้องแน่นอน ทั้งนี้จากงานเขียนของนักวิจัย / นักเขียนหลายๆ ท่านที่กล่าวไว้ในตอนต้นพจนานุกรมที่มีคำแปลเป็นภาษาแม่ของผู้เรียนก็มีประโยชน์ไม่น้อย อย่างน้อยก็ทำให้ผู้เรียนได้รู้ความหมายของคำศัพท์ที่ต้องการอย่างรวดเร็ว ไม่ทำให้ผู้เรียนเสียความต่อเนื่องขณะที่อ่านเรื่องราวที่ต้องการ

อนึ่ง จากคำแนะนำของผู้รู้ด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ได้กล่าวมาในตอนต้น นอกจากที่ผู้เรียนภาษาอังกฤษควรได้รับการฝึกฝนให้ใช้พจนานุกรมแล้ว ยังควรได้รับทราบด้วยว่ามีข้อมูลประเภทใดบ้างที่จะหาได้จากพจนานุกรม เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์จากพจนานุกรมที่มีอยู่อย่างเต็มที่

บรรณานุกรม

- อัญทิการ์ โรงสะอาด, สุพัฒน์ สุกมลสันต์, อัครา อิศวนพคุณ, องค์กร ธนานาถ และกิ่งกมน ทวีชาติ วิทยาภูล (2541). ชนิด ปริมาณ และความต่อเนื่องของคำศัพท์ในตำราเรียนภาษาอังกฤษของสถาบันภาษาที่ใช้สอนในคณะเศรษฐศาสตร์และคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Baxter, J. (1980). The dictionary and vocabulary behavior: A single word or a handful? *TESOL Quarterly*, 14, 325-336.
- Coady, J. (1997). L2 vocabulary acquisition: A synthesis of the research. In J. Coady & T. Huckin (Eds.), *Second language vocabulary acquisition* (pp. 273-290). New York: Cambridge.
- Fan, M. (2000). How big is the gap and how to narrow it? An investigation into the active and passive vocabulary knowledge of L2 learners. *RELC Journal*, 31(2), 105-119.
- Grabe, W., & Stroller, F. (1997). Reading and vocabulary development in a second language. In J. Coady & T. Huckin (Eds.), *Second language vocabulary acquisition* (pp. 98-122). New York: Cambridge.
- Hatch, E., & Brown, C. (1995). *Vocabulary, semantics and language education*. New York: Cambridge University Press.
- Hulstijn, J. (1993). When do foreign-language readers look up the meaning of unfamiliar words? The influence of task and learner variables. *The Modern Language Journal*, 77(2), 139-147.
- Jacobs, G. (1989). *Dictionaries can help writing—if students know how to use them*. Honolulu, Hawaii: University of Hawaii, Department of Educational Psychology. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 316 025)
- Lupescu, S., & Day, R. (1993). Reading, dictionaries, and vocabulary learning. *Language Learning*, 43(2), 263-287.
- Nesi, H., & Meara, P. (1994). Patterns of misinterpretation in the productive use of EFL dictionary definitions. *System*, 22 (1), 1-15.
- Oxford, R., & Scarcella, R. (1994). Second language vocabulary learning among adults: State of the art in vocabulary instruction. *System*, 22(2), 231-243.

-
- Palmberg, R. (1990). Improving foreign-language learners' vocabulary skills. *RELC Journal*, 21(1), 1-10.
- Summers, D. (1991). The role of dictionaries in language learning. In R. Carter & M. McCarthy (Eds.), *Vocabulary and language teaching* (pp. 111-125). London: Longman.

ภาคผนวก 1

แบบสอบถามเรื่องการใช้พจนานุกรมของนิสิต

นิสิตคณะ _____

คณะมนุษยศาสตร์ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย _____

โปรดตอบคำถามต่อไปนี้ หรือเลือกคำตอบที่ต้องการโดยขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่อง คำตอบของ
 นิสิตจะไม่มีผลใด ๆ ต่อคะแนนวิชาภาษาอังกฤษ

1. นิสิตคิดว่าจะหาข้อมูลใดต่อไปนี้ได้จากพจนานุกรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ความหมายของคำ	☐ การผันคำกริยา
☐ การสะกดคำ	☐ รูปแบบต่าง ๆ ของคำที่มีรากศัพท์เดียวกัน
☐ ตัวอย่างการใช้คำ	☐ คำที่มักใช้ควบคู่กัน
☐ ตำแหน่งของคำในประโยค	☐ อักษรย่อต่าง ๆ
☐ การออกเสียง	☐ อุปสรรค / ปัจจัย (prefix/suffix)
☐ การแยกพยางค์ของคำ	☐ ข้อมูลพิเศษเกี่ยวกับคำ เช่น เป็น
☐ ประเภทของคำ (part of speech)	☐ American English, British English
☐ คำเหมือน / คำตรงข้าม	☐ เป็นคำเก่าที่ไม่ค่อยได้ใช้, เป็นคำที่ใช้ในภาษาพูด

2. จากประสบการณ์ นิสิตเคยหาข้อมูลใดจากพจนานุกรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ความหมายของคำ	☐ การผันคำกริยา
☐ การสะกดคำ	☐ รูปแบบต่าง ๆ ของคำที่มีรากศัพท์เดียวกัน
☐ ตัวอย่างการใช้คำ	☐ คำที่มักใช้ควบคู่กัน
☐ ตำแหน่งของคำในประโยค	☐ อักษรย่อต่าง ๆ
☐ การออกเสียง	☐ อุปสรรค / ปัจจัย (prefix/suffix)
☐ การแยกพยางค์ของคำ	☐ ข้อมูลพิเศษเกี่ยวกับคำ เช่น เป็น
☐ ประเภทของคำ (part of speech)	☐ American English, British English
☐ คำเหมือน / คำตรงข้าม	☐ เป็นคำเก่าที่ไม่ค่อยได้ใช้, เป็นคำที่ใช้ในภาษาพูด

3. นิสิตใช้พจนานุกรมประเภทใดบ่อยที่สุด
  - อังกฤษ – อังกฤษ
  - อังกฤษ – ไทย
  - ไม่ได้ใช้
4. เหตุผลในการเลือกใช้หรือไม่ใช้พจนานุกรมที่ระบุในข้อ 3
_____
_____
5. นิสิตใช้พจนานุกรมเมื่อใด (เช่น ทุกครั้งที่เขียนเรียงความภาษาอังกฤษ, เมื่ออ่านพบคำที่ไม่แน่ใจในความหมาย เป็นต้น)
_____
_____
6. นิสิตใช้พจนานุกรมมากน้อยแค่ไหน
  - มากที่สุด
  - มาก
  - ปานกลาง
  - น้อย
  - น้อยที่สุด
7. เหตุผลของการใช้พจนานุกรมมากหรือน้อย (จากข้อ 6)
_____
_____
8. โดยทั่วไปปัญหาที่นิสิตพบในการใช้พจนานุกรมคือ
_____
_____
9. นิสิตเคยได้รับการฝึกฝนเรื่องการใช้พจนานุกรมหรือไม่ อย่างไร
_____
_____
10. พจนานุกรมมีประโยชน์ต่อนิสิตมากที่สุดในด้านใด
_____
_____